

NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA

**POSTAVENIE A ÚLOHA OFF – SHORE FINANČNÝCH
CENTIER VO SVETOVEJ EKONOMIKE**
(Informácia)

Ing. Radoslav Tomek

Inštitút menových a finančných štúdií
Bratislava 1996

Postavenie a úloha off-shore finančných centier vo svetovej ekonomike

(Informácia)

Základná charakteristika

Od 60. rokov tohto storočia sa na mape objavilo množstvo off-shore centier. Ich existencia ohrozuje veľké tradičné finančné centrá lokalizované v rozvinutých krajinách svojou menej prísnu daňovou a finančnou reguláciou, ktorej podliehajú investori nerezidenti ako aj úplnou flexibilitou súvisiacou so správou zahraničných aktív. Podľa niektorých odhadov pochádzajúcich z roku 1993, viac ako polovica zásob peňazí sveta sa nachádzala alebo prechádzala práve cez off-shore centrá a zhruba 20% súkromného majetku bolo v nich investovaných. Navyše okolo 75% vzájomnej poisťovacej činnosti sa udeje práve tam, banky investovali off-shore okolo \$1,3 bln, čo je asi 30% objemu prostriedkov investovaných v rozvinutých krajinách, a investičné fondy so sídlom v off-shore centrách mali pod svojou správou aktíva v hodnote \$1 bln.

V zásade sú off-shore centrá finančné centrá, v ktorých sa deponujú nerezidentné prostriedky v cudzej mene, ktoré sa neskôr cez off-shore finančných sprostredkovateľov prevádzajú iným vypožičiavateľom, resp. užívateľom, a to tiež nerezidentom.

Ich zmysel možno vyjadriť trojako:

- ? Ako miesto, kde môžu mať sídlo medzinárodné holdingové spoločnosti, alebo dcérske spoločnosti zahraničných firiem (v oboch prípadoch môže ísť o spoločnosti finančné alebo iné), využívajúc tak výhodné prostredie v oblasti úpravy daní, príp. devízového režimu.
- ? Ako miesto, z ktorého a pomocou ktorého sa môžu spoločnosti zúčastňovať transakcií na medzinárodných finančných a peňažných trhoch s väčšou voľnosťou, ako to dovoľuje regulácia ich (pôvodnej) materskej krajiny
- ? Ako bezpečné útočisko pre medzinárodné príjmy a úspory, hľadajúce medzinárodné umiestnenie v daňovo neutrálnom prostredí.

Pre host'ovské krajiny môže byť zavedenie legislatívnych zmien s prvkami off-shore výhodné v prípadoch, keď je krajina silne závislá na príjmoch z jednej komodity (napr. Bahrain a ropa), alebo z jedného sektora (napr. Luxembursko a oceliarsky priemysel). To im umožní diverzifikovať svoje ekonomické aktivity, zvýšiť zamestnanosť, pritiahnúť zahraničný kapitál a know-how a rozvinúť finančné trhy v relatívne krátkom čase. Tzv. off-shore finančné služby sú poskytované výhradne nerezidentom a v cudzej mene. Domáce úrady spravidla uplatňujú

miernejšiu reguláciu off-shore aktivít, minimálnu úroveň daní z nich a spravidla vysokú mieru dôvernosti.

Spoločnosti, ktoré off-shore centrá využívajú môžu byť nasledovné: holdingové spoločnosti, ktoré sa chcú vyhnúť zdaňovaniu kapitálových výnosov a iných výnosov z finančných investícií; veľké medzinárodné korporácie, ktorých príjmy pochádzajú z viacerých krajín, a sú tak zdaňované niekoľkými sadzbami, ktoré si chcú znížiť svoju priemernú úroveň zdanenia; investičné fondy, ktoré popri daňových výhodách chcú mať väčšiu voľnosť pri rozhodovaní o svojich investičných stratégiách; banky, ktoré sa chcú vyhnúť požiadavkám povinných minimálnych rezerv u centrálnej banky a napokon bohatí jednotlivci žijúci v krajinách s vysokým zdanením alebo krajinách politicky nestabilných, pre ktorých je zaujímavá jednak nízka miera zdanenia, ale aj vysoký stupeň utajenia ich aktivít bežne poskytovaný off-shore legislatívou. Nasleduje opis niektorých činností, resp. foriem právneho usporiadania firiem a zoznam tradične vyhľadávaných off-shore lokalít pre tu, či ktorú činnosť najvýhodnejších.

1. **Fyzické osoby** - fyzické osoby v tejto súvislosti zaujíma neexistencia daní vôbec (prípadne ich nahradenie paušálnymi poplatkami), prísne bankové tajomstvo a rozvinutý bankový systém. Takisto veľmi dôležité sú podmienky získania trvalého pobytu, keďže získať občianstvo, či rezidentúru v niektorých off-shore centrách môže byť naozaj ťažké. Najvýhodnejšími lokalitami pre fyzické osoby sú Andorra, Bahamy, Bermudy, Campione d'Italia, Kajmanské ostrovy, Írsko, Monako, Francúzska Polynézia.
2. **Holdiny** - sú to spoločnosti, ktorých príjmy spočívajú na úastiach na iných spoločnostiach, prípadne na správe majetku bez aktívnej obchodnej činnosti. Takáto "fiktívna" materská spoločnosť zhromažďuje príjmy generované svojimi dcérskymi spoločnosťami (ako sú dividendy, licenčné poplatky a poplatky z patentov, úroky z pôžičiek a pod.) a koordinuje redistribučnú politiku takto získaných zdrojov. Tie môžu byť prevedené na "skutočnú" materskú spoločnosť, prípadne rozpožičané filiálkam. Správny výber lokality pre takýto holding závisí od viacerých okolností: nemala by v nej existovať zrážková daň z dividend a podobných príjmov, a hlavne by mala byť viazaná množstvom daňových dohôd s krajinami, z ktorých príjmy holdingu reálne pochádzajú. Niektoré lokality umožňujú zaregistrovanie holdingu s minimálnymi požiadavkami na výšku kapitálu, a oslobodenie od pravidelných poplatkov v prípade, keď sa jeho skutočné vedenie naozaj nachádza v tejto oblasti. Medzi najvýhodnejšie lokality pre registráciu holdingov patria: Bahamy, Bermudy, Kajmanské ostrovy, Britské panenské ostrovy, Jersey, Lichtenštejnsko, Luxemburg, Nauru a Holandsko.
3. **Závislé poisťovacie spoločnosti** (tzv. captive insurance companies) - sú to spoločnosti zriaďované priemyselnou alebo finančnou skupinou za účelom poisťovania a zaisťovania rizík skupiny spojeným s minimálnymi nákladmi. Daňová legislatíva väčšiny on-shore

krajín neumožňuje odpočítať si poistné platené závislému poistovateľovi od daňového základu. Na obchádzanie takýchto ustanovení si spoločnosti zriaďujú v “daňových rajoch” filiálky, ktorým sa hovorí závislé poistovacie spoločnosti s cieľom poistiť riziká materskej spoločnosti. Závislá poisťovňa investuje prijaté poistné a výnos z týchto investícií nie je zdaňovaný (aj keď treba vziať do úvahy fakt, že samotná závislá poisťovňa časť svojich rizík zaisťuje u skutočných zaisťovateľov a poistovateľov). Výnos z investícií sa vracia materskej firme, a tak sa znižujú náklady poistenia, navyše môže takáto spoločnosť poistiť a oceniť aj riziká špecifické pre svoju materskú skupinu. Podobným spôsobom fungujú aj tzv. závislé banky. Medzi najzaujímavejšie lokality pre túto činnosť patria Bahamy, Bermudy, Kajmanské ostrovy, Guernsey, Luxemburg, ostrov Man, Vanautu.

4. **Trusty** - trust je všeobecne definovaný ako akýsi vzťah medzi osobami a majetkom. Podstatou tohoto vzťahu je skutočnosť, že majetok je zverený správcovi (tzv. trustee), ktorý ho spravuje v prospech inej osoby. Podstatnou úlohou trustu je prijímať príjmy a rozdeľovať ich oprávneným osobám tak, aby boli minimálne daňovo zaťažené. Preto je zaujímavé jeho zriadenie v daňovom raji. Medzi off-shore centrá výhodné pre trusty patria Bermudy, Bahamy, Kajmanské ostrovy, Lichtenštejnsko.
5. **Spoločnosti pre námornú plavbu** - existujú špeciálne lokality, tzv. shipping centrá, ktoré poskytujú majiteľom lodí užívanie práva vlajky. Ich daňový význam vyplýva z oslobodenia od poplatkov vyplývajúcich z prevádzky lodí. Hlavnými shipping centrami sú Panama, Libéria, Holandské Antily, Jersey a Guernsey.

Vo všeobecnosti možno povedať, že on-shore centrá a krajiny tolerujú existenciu off-shore centier dovtedy, pokiaľ zostávajú pod ich vplyvom (napr. USA a centrá Karibskej oblasti alebo Veľká Británia a ostrovy v La Mancheskom prielive) a svojou existenciou neohrozujú domácu konkurenciu. Tým, že umožnia svojim spoločnostiam operovať pomocou dcérskych spoločností v off-shore lokalitách, vlastne zvyšujú ich zahraničnú konkurencieschopnosť. Aj keď v ostatnom období sme svedkami určitej kampane proti off-shore centrá, jej hlavným dôvodom je zamedzenie možností využívať tieto centrá ako bezpečné útočisko pre peniaze pochádzajúce z kriminálnych aktivít (obchod s drogami alebo insider trading).

Termín off-shore má tak skôr kvalitatívne než geografické pozadie. Neexistuje akýsi štandardný zoznam off-shore lokalít. Niekedy sa hovorí až o 70 lokalitách, niektoré zdroje však uznávajú iba desiatku “ozajstných” off-shore centier. Sú to väčšinou daňové úrady jednotlivých krajín, ktoré majú vypracované svoje zoznamy off-shore centier. MMF definuje off-shore centrá, ako finančné systémy, ktorých banky obsahujú zahraničné aktíva a pasíva v takom objeme, ktorý sa vymyká (“out of proportion”) vývoju na bežnom účte platobnej bilancie svojich domácich ekonomík a definuje tieto hlavné off-shore centrá (“major off-shore banking centers”): Bahamy, Bahrain, Kajmanské Ostrovy, Hong Kong, Holandské Antily,

Panamu a Singapur. ¹ V týchto krajinách dosahuje pomer zahraničných aktív bánk k objemu exportu tovarov a služieb hodnotu vyššiu ako tri. Technicky vzaté medzi najvýznamnejšie off-shore centrá patrí aj Londýn, v zmysle investorov nerezidentov. V Londýne sa odohráva značná časť medzinárodných finančných aktivít, a navyše v Londýne neexistujú požiadavky na povinné minimálne rezervy pri euromenových vkladoch ani zrážková daň (withholding tax) na úrokové príjmy nerezidentov.

OFC možno v zásade rozdeliť do troch skupín:

1. **medzinárodné, resp. primárne off-shore centrá** - tieto centrá poskytujú úplnú škálu finančných služieb, sú preto plnohodnotnými medzinárodnými finančnými sprostredkovateľmi a vo svojej oblasti poskytujú jednak finančné zdroje, ale aj ich umiestnenie
2. **regionálne, resp. sekundárne off-shore centrá** - tie buď umiestňujú zdroje zvonka vo svojom teritóriu využívajúc hlavne vypožičiavanie na medzibankovom trhu, alebo transferujú prebytok domácich zdrojov za hranice fungujúc tak ako veriteľ na medzibankovom trhu, keďže schopnosť ich absorpcie na domácom trhu nie je dostatočná
3. **účtovné off-shore centrá, resp. daňové oázy** - tie predstavujú iba papierové sídlo zahraničných spoločností, ich finančné zdroje pochádzajú zo zahraničia a súčasne sa tam aj umiestňujú.

Na ilustráciu takéhoto rozdelenia môže poslúžiť nasledovná tabuľka:

	Použitie vnútri	Použitie vonku
Zdroje zvnútra	London	napr. Bahrain
Zdroje zvonku	napr. Singapore, Hong Kong	napr. Kajmanské ostrovy, Bahamy

Evolúcia off-shore centier

Rozvoj off-shore centier bol primárne iniciovaný tvrdou reguláciou ekonomických a bankových aktivít, ktorá panovala vo vyspelých krajinách v 60. a 70. rokoch. To bolo dôvodom na to, že firmy začali alokovať niektoré svoje aktivity do oblastí s priaznivejším režimom. V tomto období väčšina krajín OECD zaviedla niektoré reštriktívne opatrenia ako sú úrokové limity, povinné minimálne rezervy, zverejňovanie finančných údajov, limit na škálu finančných služieb, ktoré mohli spoločnosti zákazníkom ponúkať, ako aj sprísnila

¹ Palgrave Dictionary of Money and Finance uvádza pod heslom "off-shore banking" tieto lokality: Andorra, Anguilla, Antigua, Bahamy, Bahrain, Barbados, Bermudy, British Virgin Islands (Britské Panenské Ostrovy), Brunei, Campione, Cayman Islands (Kajmanské ostrovy), Cook Islands (Cookove Ostrovy), Costa Rica, Cyprus, Djibouti, Francúzska Polynézia, Gibraltar, Grenada, Guernsey, Hong Kong, Írsko (Dublín), Isle of Man (Ostrov Man), Jamaica, Jersey, Kuwait, Libanon, Liberia, Lichtenštajnsko, Luxemburg, Macau, Maldivy, Malta, Melchizedek (Kolumbia), Monako, Montserrat, Nauru, Holandské Antily, Norfolk Islands (Norfolkské Ostrovy), Qatar, Palau, Panama, San Marino, Seychelly, Singapore, St. Vincent, Švajčiarsko, Tonga, Turk a Caicos, USA (New York), Uruguay, Vanautu a Venezuela. Medzi niektoré ďalšie, nové, off-shore lokality patria pod¾4a niektorých prameňov ešte ostrov Labuan (Malajzia) a Mauritius.

daňový režim a zaviedla daň z kapitálového výnosu, majetkovú daň, daň z nehnuteľností a darovania. Tieto opatrenia a dane podnietili veľké medzinárodné spoločnosti k hľadaniu nových oblastí, kde by niektoré aktivity ako také nepodliehali prísny reguláciám a povoleniam (napr. v oblasti investičných fondov a vzájomného poistenia) a navyše fungovanie v týchto centrách bolo spojené s vyššími depozitnými sadzbami (najmä kvôli neexistencii povinných minimálnych rezerv) a nižšími nákladmi vypožičiavania (napr. aj kvôli väčšej voľnosti pri limitoch úverovej angažovanosti). Veľkým šťastím pre tieto nové finančné centrá bola už pomerne vysoká úroveň telekomunikácií a niektoré technologické inovácie hlavne v platobnom styku, ktoré zintenzívnili medzinárodné finančné spojenia. Takto sa možnosť operovať z novej centrály v novej pomerne vzdialenej lokalite začala javiť ako finančne zvládnuteľná. Celkový rozvoj globalizácie ekonomiky a finančných trhov začal vyžadovať služby ako je celosvetový trh depozít a úverov, globálne daňové plánovanie a správu hotovosti u inštitúcií schopných podchytiť všetky významné časové pásma.

Naozajstný rozmach off-shore aktivít možno datovať od rokov 1963 a 1965, kedy USA zaviedli niektoré reštrikcie zamerané na väčšiu kontrolu transferu kapitálu za účelom zvrátenia zhoršujúcej sa platobnej bilancie.² Americké banky na tieto zmeny odpovedali presunom svojich aktivít na zahraničné pobočky a eurodolarový trh, ktorých sa nová regulácia nedotýkala. Ďalším katalyzátorom rozvoja off-shore centier bola skutočnosť, že v roku 1966 prekonalí sadzby na peňažnom trhu limit stanovený tzv. Regulation Q. To spôsobilo masívny odliv depozít v prospech nebankových depozitných účtov a banky boli preto nútené požičiavať si na trhu eurodolárov cez svoje zahraničné pobočky, ktoré takto získané zdroje potom poskytli svojim matkám. V období od roku 1964 do roku 1970 sa zvýšil objem aktív amerických bánk v zahraničí z \$7 mld na \$53 mld. Zmenami v USA bol ovplyvnený aj trh euroobligácií. Objem obligácií denominovaných v dolároch emitovaných mimo USA sa zvýšil viac ako päťnásobne. Paralelne sa začal rozvíjať aj eurotrh obligácií iných mien hlavne v súvislosti so zavedením zrážkovej dane. Napr. hneď po zavedení 25-percentnej zrážkovej dane Nemeckom v r. 1964 vznikol euromarkový trh. To isté sa stalo v r. 1965 s trhmi euroguldonovým a eurofrankovým.

Celá zahraničná expanzia bánk sa spočiatku limitovala hlavne na Londýn. Banky však postupne začali objavovať príťažlivosť niektorých lokalít s ešte priaznivejším daňovým režimom. Americké banky využili ustanovenie, ktoré im umožnilo prístup na eurotrh pomocou papierového zastúpenia ("shell offices") na ostrovoch v karibskej oblasti.

² Boli to Interest Equalization Tax (1963), ktorá de facto zvýšila efektívne náklady zahraničných vypožičiavateľov o 1% a Voluntary Foreign Credit Restraint spolu s Foreign Direct Investment Program, pod ktorých podliehali zahraničné investície limitom, pokiaľ sa nevyrovnala platobná bilancia.

V Ázii sa off-shore medzibankový trh rozbehol naprv v Singapure v roku 1968 zavedením tzv. Ázijského dolárového trhu po vzore eurotrhu v Londýne. Singapur vo svojej iniciatíve pokračoval umožnením existencie tzv. Asia Currency Units, ktoré umožňovali domácim bankám angažovať sa v off-shore aktivitách a nepodliehať pritom devízovej a bankovej regulácii. Ďalej prijal niekoľko opatrení zameraných na podporu off-shore aktivít ako sú daňové zvýhodnenia a voľnejšie podmienky na udelenie licencie pre off-shore banky.

Na začiatku 70. rokov začal byť pre investorov z kontinentálnej Európy zaujímavý Luxemburg. Dôvodom boli hlavne nízka daň z príjmov, neexistencia zrážkovej dane, množstvo daňových dohôd a tvrdé pravidlá bankového tajomstva. Nasledoval Bahrain, ktorý začal fungovať ako akési zberné centrum pre petrodoláre pochádzajúce z Blízkeho Východu.

Strata komparatívnych výhod off-shore centier a ich perspektívy

S výnimkou Londýna spočívali dôvody rozvoja off-shore centier v prísnom regulovaní finančných trhov spojenom s vysokým zdaňovaním v tradičných centrách. Svojim dielom prispela aj nedostatočná koordinácia medzi regulátormi v rôznych krajinách. Počas ostatného desaťročia sa však svet na tomto poli výrazne zmenil. Vyspelé krajiny nastúpili cestu liberalizácie a znižovania daňového zaťaženia.³ Výsledkom bola pomerne značná konvergencia fiškálnych a iných režimov vyspelých krajín s výhodnou legislatívou off-shore centier. Vyspelé krajiny poučené z odlivu firiem do off-shore centier takisto zťažili, resp. zdražili, využívanie off-shore operácií domácimi firmami. Navyše aj niektoré významné dohody o zamedzení dvojitého zdanenia boli zrušené.⁴ Spolu s liberalizačnými opatreniami urobili vyspelé krajiny takisto kroky v oblasti obozretného podnikania. Zlepšila sa medzinárodná koordinácia pri vykonávaní bankového dohľadu. Bazilejská skupina zdôraznila, že jediný možným spôsobom ako vykonávať dohľad nad bankami, je konsolidovaná kontrola ich všetkých aktivít regulačnými orgánmi materskej krajiny, a to bez ohľadu na miesto, kde sa vykonávajú. Navyše v roku 1980 bola vytvorená Off-shore skupina pre bankové dohľady (Off-shore group of banking supervisors) s cieľom zlepšiť výmenu informácií o off-shore aktivitách bánk. Všetko vyvrcholilo škandálom banky BCCI v roku 1991. Táto banka, registrovaná v Luxemburgu, sa dokázala úspešne vyhýbať akejkol'vek kontrole a zneužívať tak medzery systému. Ukazalo sa, že jej karibské pobočky boli výrazne zapletené v praní peňazí pochádzajúcich z obchodovania s drogami. A tak nastalo akési "veľké upratovanie" v

³ Medzi významné zmeny v tejto oblasti patrí zrušenie zrážkovej dane v troch najvýznamnejších centrách v 80. rokoch (USA v 1984, Francúzsko 1984-7 a Nemecko 1984). V porovnaní s 80. rokmi sa výrazne znížila aj hranica povinných minimálnych rezerv. USA zaviedli inštitút International Banking Facility pre banky zameriavajúce sa výlučne na nerezidentov, ktoré boli oslobodené od mnohých reštrikcií, čím sa im podarilo získať naspäť čas eurodolárového trhu. To isté sa stalo aj v Japonsku uvedením tzv. Japonského off-shore trhu (Japan Off-Shore Market).

⁴ Napríklad daňová dohoda medzi USA a Britskými Panenskými Ostrovmi bola zrušená v roku 1984 a dphpa s Holandskými Antilami v r. 1987.

strediskách off-shore. Aj krajiny ako Švajčiarsko známe svojim prísnyim bankovým tajomstvom musia svoje pravidlá zvoľniť. Malý ostrov vo východnom Karibiku Montserrat známy svojou benevolenciou pri udeľovaní bankových licencií v roku 1991 odobral licencie 311 bankám. Vôbec, nedávne škandály vo viacerých off-shore centrách (napr. kolaps Savings and Investment Bank v r. 1982, penzijné podvody Roberta Maxwell v r. 1993, oba súvisiace s ostrovom Man alebo prípad Signal Life na Gibraltare) spôsobili to, že záujem potencionálnych investorov o tieto lokality sa znížil.

Ďalším faktorom pôsobiacim proti off-shore centrách je výrazný rozvoj operácií s derivátmi počas posledného desaťročia. Tieto nové nástroje umožňujúce zaistenie voči rôznym typom finančného rizika ako aj špekuláciu s využitím vysokej leverage začali nahrádzať tradičné medzibankové transakcie. Drvivá väčšina takýchto transakcií sa koncentruje do niekoľkých tradičných finančných centier, ako sú USA, Japonsko a tradičné európske centrá, kde sa udeje okolo 93% obratu. Sekundárne off-shore centrá v oblasti derivátov nezohrávajú významnú úlohu (snáď s výnimkou Singapuru a SIMEX burzy, ktorej sa podarilo pomocou nižších poplatkov a marží uchmatnúť Tokiu významný podiel celosvetového obratu s futures kontraktami na Nikkei index) a účtovné off-shore centrá sú z tohto procesu úplne vylúčené. Hlavný dôvod tejto skutočnosti možno vidieť vo vysokom riziku spojenom s transakciami s derivátmi a off-shore centrá jednoducho nie sú schopné sa s ním adekvátne vysporiadať.

Odstránenie kapitálových a devízových reštrikcií spôsobilo, že všetky finančné operácie sa čoraz viac skoncentrovali do niekoľkých významných centier, z ktorých každé spadá pod určitú časovú zónu. Hnacím motorom takejto zvýšenej koncentrácie je možnosť využiť vysokú likviditu trhov, ktorá tak znižuje náklady nájdenia si protistrany pre jednotlivé transakcie, existencia kvalifikovanej pracovnej sily a efektívneho zúčtovacieho systému. To spôsobilo, že finančné spoločnosti už nie sú také ochotné preniesť svoje aktivity do nových oblastí, ktorými by mali byť sekundárne off-shore centrá. Náklady takejto realokácie sa v ostatných rokoch prudko zvýšili, keďže ich aktivity sa stali veľmi komplexnými a závislými na nákladných obchodovacích a zúčtovacích systémoch. Navyše presun od obchodovania na parkete búrz smerom ku globálnemu sieťovému obchodovaniu znamená to, že banky už nemusia byť fyzicky prítomné vo viacerých centrách s rôznymi časovými zónami, ale akékoľvek obchody môže pomocou svojho počítača vykonávať trader z New Yorku. Aj posun na finančných trhoch smerom od tradičných bánk k investičným fondom znižuje význam off-shore centier ako domicíl pre finančných sprostredkovateľov. Globálne investičné fondy potrebujú v prvom rade kvalitný systém vysporiadania a clearing. A tie sú im schopné ponúknuť iba veľké tradičné finančné centrá.

Mechanizmus využívania off-shore centier

Je ťažké podať vyčerpávajúcu charakteristiku všetkých možných techník využívania off-shore centier. Niektoré krajiny považujú akékoľvek off-shore operácie za nelegálne, iné zase uznávajú ich legálnosť a význam pre tzv. daňové plánovanie. Tieto krajiny rozoznávajú inštitút daňového úniku ako legálnej operácie, aj keď niekedy nie je v súlade s napr. duchom a zásadami daňového zákonodarstva, od jednoznačne nelegálneho daňového podvodu.

Najčastejšou technikou je prevod zisku pomocou zväčšovania alebo zmenšovania obratu, či nákladov. Vo veľkej skupine s filiálkami vo viacerých krajinách sú prevody tovaru a kapitálu pomerne časté. To jej umožňuje lokalizovať zisk v oblasti s najmenším zaťažením, daňovým raji. Hlavnou taktikou je preceňovať náklady spojené s určitými službami, ktoré materskej spoločnosti poskytuje jej filiálka v daňovom raji. Sú to hlavne odmeny za služby takéhoto charakteru: mzdy, nájomné, výdavky na výskum, provízie, honoráre, licenčné poplatky, preprava a pod. Tie sú pri fakturácii nadhodnotené, prípadne vôbec neexistujú. Tu sa počíta s obrovskými technickými problémami, ktoré by daňové úrady materskej krajiny mali, keby si chceli všetky skutočnosti naozaj overiť. Časté je aj požičiavanie si od off-shore filiálky, ktorej potom materská firma platí úroky. Off-shore centrá sa často používajú pri operáciách s patentovými právami. Materská spoločnosť predá svoj vlastný patent svojej off-shore filiálke za symbolickú cenu, neskôr jej však za jeho využívanie platí poplatky. Daňové úrady sa však proti takýmto technikám snažia brániť. Väčšinou stanovujú, že transakcie medzi príbuznými spoločnosťami sa musia uskutočňovať v perfektných konkurenčných podmienkach (“at arm’s length”). Ak sa náklady ukážu byť neúmernými, daňové úrady patrične upravujú daňový základ materskej on-shore firmy.

Pomerne často sa k daňovým únikom používajú transférové spoločnosti. Tými sú právnické osoby so sídlom v oblasti s nízkym daňovým zaťažením cez ktorú prechádzajú príjmy smerujúce neskôr k materskej spoločnosti, ako napríklad dividendy pochádzajúce z jej dcérskych spoločností. Tu je veľmi dôležité zahliť afilačný vzťah transférovej spoločnosti k spoločnosti, ktorá je zriadila. Ak sa totiž vzťah medzi nimi preukáže, môže to byť dôvodom na uloženie sankcií zo strany daňového úradu.

A napokon treťou najrozšírenejšou formou využitia off-shore centier spočíva vo využití daňových dohôd - tzv. treaty shopping, ktoré tieto oblasti majú uzatvorené s vyspelými krajinami. Daňová dohoda o zamedzení dvojitého zdanenia neposkytuje túto možnosť rezidentom tretích krajín. A práve treaty shopping im umožňuje na takýchto dohodách participovať, a to tak, že do toku ich príjmov bude zapojený ešte tretí prvok, a to je centrum, s ktorým takáto daňová dohoda existuje. Jeho príjmy potom mu potom nepoputujú priamo z krajiny pôvodu, ale de iure z krajiny, s ktorou má krajina pôvodu príjmov a prípadne aj jeho materská krajina uzavretú daňovú dohodu. V ostatnom období sme svedkami boja proti

agresívnemu “treaty shopping “ a vypovedania niektorých v minulosti veľmi dôležitých dohôd medzi vyspelými krajinami a off-shore centrami.

Použitá literatura:

Laurent Leservoisier: Daňové Raje, editio Q, 1996

Marcel Cassard: The Role of Offshore Centers in International Financial Intermediation, IMF WP, september 1994

Trend 1996

The Economist 1991-6

The Palgrave Dictionary of Money and Finance, The MacMillan Press Ltd., 1992

5.11.1996